

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete C-uppsats

Mobbing

Personlighet, kön och andra faktorerers påverkan på människan

Examensarbete nr C3011

Författare: Carina Nilsson
Handledare: Anders Hurtig
Examinator: Lena Linde
Ämne/huvudområde: Psykologi
Poäng: 15 hp

Högskolan Dalarna
791 88 Falun
Sweden
Tel 023-77 80 00

Mobbing är ett socialt problem vars biverkningar är många. I en undersökning gjord av Karolinska institutets folkhälsoakademi (2008) framkom att bland unga människor i åldrarna 15-24 begicks sammanlagt 136 säkra självmord. Av dessa var 96 män och 40 kvinnor (www.ki.se). Vilken orsak som avgjorde handlingen framgår inte i rapporten. Men att människor mår allt sämre och att mobbing är ett växande problem går inte att utesluta. I nättidningen Newsmill kan följande artikel styrka detta.

”När de andra kommer in i omklädningsrummet ser de hennes kläder ordentligt hopvikta på bänken. Men ingen Lina. En av flickorna går på toa. Alla kan höra hennes skrik som ekar mellan väggarna. Sedan blir det tyst, en tystnad som biter sig fast. Linas livlösa kropp hänger i ett rep från taket. På toalettstolen ett brev som börjar med orden ”Nu har jag gjort det ni bad om år efter år, jag har dött” (Pipping, 2009).

Professor Kjell Granström (2004) menar på att det finns många olika uppfattningar om varför mobbing sker. En av orsakerna kan vara att offret har vissa genetiska egenskaper som provocerar andra, så som annorlunda och avvikande. De individer som har högre rang, status och är mer aggressiva eller är starkare ger sig på de som är svagare och passiva. I andra fall kan det bero på att offret inbjuder till att bli mobbad, d.v.s. de tar på sig rollen som syndabock. Men även barnens uppväxt kan påverka situationen. Granström (2004) hävdar att de barn som växer upp i ett kärlekslöst hem och en otrygg tillvaro, där eventuella bestraffningar eller ignorans förekommer, framkallar ångest och aggressivitet. De känslor som uppkommer projiceras sedan på någon svagare person genom att förödmjuka, degradera och/eller dominera andra. Dessa människor är duktiga på att manipulera sin omgivning och saknar dessutom empatisk förmåga (Granström, 2004).

Men det finns så mycket mer inom detta ämne än att bara förstå varför någon mobbar. I en studie gjord i Norge, 2010 på 2 464 barn i åldrarna 12-15 år, var syftet att se relationen mellan mobbade och aggressivt beteende. Samt självrapporterad psykisk ohälsa, där emotionella och beteendemässiga problem mättes. En tiondel av ungdomarna uppgav att de var mobbade, och 5 % uppgav att de varit aggressiva mot andra under de senaste 6 månaderna. Låg självkänsla kan vara en av orsakerna till att bli mobbad eller att vara aggressiv. De barn som är ängsliga och deprimerade blir i större

utsträckning mobbade, medan de ungdomar som är mer aggressiva och blir involverade i brottslighet i större utsträckning mobbar andra (Undheim & Sund, 2010). Det råder inga specifika könsskillnader när det gäller att bli mobbad, aggressivt beteende med hänsyn till psykiska problem (Undheim & Sund, 2010). I Nederländerna gjordes en mycket stor och omfattande studie på 2230 elever ifrån 122 olika skolor av Veenstra, Lindenberg De Winter, Oldehinkel, Verhulst och Ormel, (2005). De kom fram till att det finns vissa specifika skillnader i kön och mobbing. Så som att pojkar till större del är översittare/offer och mobbare. Medan flickor i större utsträckning är passiva offer. Dessutom var mobbarna mindre isolerade än offren. En annan intressant aspekt som dessa forskare lyfter är att de personer som inte alls är involverade i mobbing, varken som mobbare och översittare/ offer, visade sig ha ett betydligt lägre prosocialt beteende än vad de ovannämnda påvisade.

Att definiera ordet mobbing är inte lätt och det finns många olika förklaringar till vad mobbing är. Sverige har dock antagit det engelska ordet *mob*, som egentligen betyder stor anonym grupp (Olweus, 1987). I England används istället orden *bullying* och *harassment*. Många forskare håller sig inom samma ram och ger en dominerande samsyn på vad mobbing är, det som skiljer dem åt är innebörden av förklaringar till fenomenet (Olweus, 1987). Människan blir mobbad när den under en längre tid och under upprepande gånger blir utsatt för en negativ handling. När någon tillfogar någon annan skada eller obehag så som att exempelvis säga elaka saker eller fysisk våld handlar det om en negativ handling (Olweus, 1987). I en sådan handling ingår också icke-önskvärda beteenden, så som utfrysning, förödmjukelser, trakasserier, ryktesspridning, utpressning, hot och stöld för att nämna några (Eriksson, Lindberg, Flygare & Daneback, 2002).

Den eller de personer som utsätter någon annan för kränkande behandling är ofta mycket aggressiv och har ett våldsamt beteende som de själv anser är accepterat. Mobbaren är inte bara aggressiv mot sina offer utan uppträder lika ofta argsint gentemot vuxna så som lärare och andra i deras omgivning (Höistad, 2001). Mobbaren besitter en väldigt låg medkänsla och har stora brister i sin empatiska förmåga. Dessutom har mobbaren ett bra självförtroende enligt Olweus (1987). Då de mobbade ofta är ensamma i sin situation ser mobbarnas tillvaro annorlunda ut. De är starka personer med

hög dos av auktoritet vilket gör att många dras till en sådan person. De individerna kallas för *medhjälpare* och som antingen genom aktiv hjälp eller genom att bara iaktta situationen utan att själva medverka finns runtomkring mobbaren (Olweus, 1987). Mobbarna behöver många gånger dessa medhjälpare eftersom de inte står i vägen för hans/hennes agerande. De samtycker till att den kränkande behandlingen är godtagbar. Medhjälparna i sin tur är ofta personer som är osäkra och ängsliga och vågar inte ingripa på grund av att de själva inte vill bli utsatta (Olweus, 1987).

Det finns många olika förklaringar på aggressivitet och varför människan agerar och reagerar som den gör. Men en gemsam faktor är att aggressivt beteende måste involvera konflikter eller andra former av fysiskt angrepp (Eysenck, 2000). Det finns också vissa könsskillnader i aggressivt beteende. Forskningen har kommit fram till att kvinnor oftare än män känner sig skyldiga vid aggressiva situationer och de är mer oroliga för att bete sig aggressivt, dessutom är de mer oroliga för att själva bli skadade än vad männen är (Eysenck, 2000). Andra könsskillnader är att män i större utsträckning påvisar mer fysisk aggressivitet än kvinnor. Istället använder sig kvinnorna av indirekt aggression. Att testosteronhalten skulle ha någon betydelse för aggression som man tidigare trott, förkastas av de testförsöks som gjorts. Hogg och Vaughan (2008) säger ”Overall there is a small correlation of 0, 14 between elevated testosterone (in both males and females) and aggression” (s. 457). Inte heller i den verbala aggressionen finns några könsskillnader enligt Eysenck (2000).

Det finns vissa generella särdrag hos personer som blir mobbade, enligt Olweus (1987). De personer som blir utsatta för andras elakheter kännetecknas av bland annat att de är mer ängsliga och mer osäkra än andra barn. Tystlåtna, känsliga och mer försiktiga. Nästan alltid har de en negativ syn på sig själv och situationen. Självförtroendet är lågt och de ser sig själva som dumma, misslyckade och skamsna. Dessa personer provocerar inte andra utan går hellre undan. De är ofta ensamma med mycket få vänner. Denna typ av mobbingoffer kallas den *passive*. På grund av att de uppfattar sig själva som mindre värda förvärras ofta mobbing-situationen (Olweus 1991). När det passiva mobbingoffret utsätts för hänsynslöshet undertrycker den ofta händelsen och känslorna som uppstår kring situationen. Det gör de på grund av rädsla och skam över att vara mobbad. De hamnar i en ond cirkel av förnekelse både inför sig själv och inför andra. Anledningen

till förnekelsen är att de inte vill framstå som svaga. Den passiva personen lägger hela skulden på sig själv och ser inte att det är mobbaren som är den skyldige (Höistad, 2001).

Den andra typen av mobbingoffer är den *provocerande typen* som ofta är väldigt orolig och okoncentrerade. De blir lätt irriterade och har ett häftigt humör. Det i sin tur bidrar till att individen hamnar i konflikt med andra (Olweus, 1987). Barn som har eller har haft väldigt överbeskyddande föräldrar har svårt med tilliten till andra. Det i sin tur skapar sociala svårigheter och en negativ identitet. Dessa barn har dessutom lättare att bli deprimerade än andra (Sharp & Smith, 1996).

Inom mobbing finns det inte bara olika individer som kan urskiljas i dessa situationer utan också sättet som det utförs på (Thornberg, 2006). Ett exempel på mobbing kan vara ”*verbal*” mobbing. Vilket handlar om ordmobbing genom att sprida rykten, håna, hota ser man också till att offret blir utstött, utfryst eller retad. Det är det vanligaste mobbingsättet och den varianten som är betydligt enklare att upptäcka än indirekt mobbing (Höistad, 2001). Mobbing som handlar om att tillfoga någon annan kroppslig skada ex genom att slå, sparka, tafsa, hålla fast eller förstöra något för offret, kallas för ”*fysisk*” mobbing (Thornberg, 2006). Denna typ av mobbing är oftare lättare att upptäcka än andra (Höistad, 2001). Medan ”Indirekt” mobbing är den svåraste formen av dem alla eftersom den är svår att upptäcka av omgivningen. Sådan mobbing förekommer i det tysta, så som suckar, viskningar, hånleende och himlande med ögonen (Thornberg, 2006). Det handlar om olika psykologiska psykningar, att systematisk trycka ner den andra personens självkänsla och det görs genom utstötning ur gruppen och genom ignorans. Långsamt kränks offret och utan att omgivningen egentligen ser något. Den utföras i större utsträckning av tjejer (Coloros, 2003). Killar till skillnad mot tjejer mobbar mer på både ett fysisk och verbalt sätt. De är ofta mer högljudda än tjejerna som sköter allt lite mer diskret. Killarna syns och de är mer utåtriktade. De slår inte bara sina offer utan kommenterar dem gärna på ett mycket negativt sätt (Höistad, 2001).

Personlighetsegenskaper är egenskaper som kan påverka vårt handlande. Studier har visat att både mobbaren och offret har en instabil personlighet. De personer som är översittare och offer upplever mycket stora nivåer av upphetsning kring själva

mobbingssituationen. Den upphetsningen kan associeras med både ångest och en ökad känslighet. Situationen i sin tur kan leda till att personen blir orolig och fortätter att sträva efter att få ett godkännande av sin kamratgrupp och samtidigt försöker undvika att själv bli mobbad. Det ger en ökad känsla av oro och ökade spänning som i sin tur kan ge upphov till att de drar på sig negativ uppmärksamhet och kan då uppfattas som ett provokativt offer (Woods & White 2005).

En människa kan vara mer eller mindre introvert eller extravert, vilket enligt vissa tros vara kopplat till biologiska skillnader hos människan (Eysenck, 2000). Det retikulära systemet i hjärnstammen påverkar hjärnbarkens excitationnivå. Introverta personer har en hög kortikal excitation till skillnad från extraverta personer som har låga nivåer. För att nivåerna ska vara stabila krävs att extroverta personer får mer stimuli från utomstående källor. Stimuli uppkommer när de integrerar med andra till skillnad från de introverta som undviker för mycket stimulering för att kunna behålla ett optimalt tillstånd (Martin, Carlson & Buskis, 2007). De extraverta personerna är mer sällskapliga, självsäkra och mycket sociala och njuter av sällskap (Cervone & Pervin, 2008). En annan personlighetsegenskap som människan kan besitta är neurotiska drag. Typiska neurotiska drag är skygg, deprimerad, orolig, lågt självförtroende och har en tendens att få skuld känslor. Även här handlar det om det biologiska (Cervone & Pervin, 2008). Om en person har låga nivåer av upphetsning finns en större chans att den kan kontrollera upphetsning. Men personen i fråga behöver även en klar teori om sina färdigheter för att kunna manipulera den sociala miljön till sin fördel. Om en neurotisk person som kan associeras med blyghet och undvikande upplever höga doser av upphetsning kan det skapa ångest (Woods & White 2005). De människor som inte mobbar och som lägger sin upphetsning på mer kontrollerade former så som olika hobbies, mår bättre då de får utlopp för sin upphetsning. Människan påverkas i väldigt hög grad av miljön runtomkring och familjen. Det är dessa tre faktorer, dvs. låga nivåer av upphetsning, miljö och familj som kan ha en avgörande roll för om du mobbas/mobbar eller både och (Woods & White 2005).

Syfte med denna studie var att granska ungdomar i årskurs nio och försöka förstå sambandet mellan mobbad, mobbare och personlighetsegenskaper. Utöver detta ska en könsfördelning ske för att se om det råder några signifikanta skillnader i händelse, kön och personlighet.

Frågeställningar

Förekomst

- I vilken utsträckning har eleverna utsatts för mobbing och med vilka metoder?
- I vilken utsträckning har eleverna utsatt andra för mobbing och med vilka metoder?

Personlighetsegenskaper

- Vilka personlighetsegenskaper förekommer hos de personer som mobbar?
- Vilka personlighetsegenskaper förekommer hos personer som blivit utsatta för mobbing?

Könsskillnader

- Finns det några signifikanta skillnader mellan könen då det gäller personlighetsegenskaper och mobbare?
- Finns det några signifikanta skillnader mellan könen då det gäller personlighetsegenskaper och de som blir utsatta för mobbing?

METOD

Undersökningsdeltagare

Ett urval av högstadieskolor i Nyköping gjordes. Där elever som går i nionde klass slumpmässigt valdes ut. De elever som fyllt 15 år deltog då det inte krävs målsmans godkännande. Sammanlagt blev det slutligen en skola med tre olika klasser, där 63 elever, 32 tjejer och 31 killar deltog i studien. Deltagandet var frivilligt vilket de informerades om. För att skydda respondenternas identitet skrevs inga namn utan endast man eller kvinna på enkäten.

Material

För denna studie valdes enkät. Eftersom det skulle vara ett större antal respondenter med så ansågs intervju allt för tidskrävande. Enkätens utformning (se bilaga 2) inleddes med en kortare beskrivning om enkäten samt en förklaring vad mobbing kan innefatta vilket eleverna ombads läsa igenom innan de började fylla i enkäten. Del 1 var en introduktionsdel där frågor gällande ålder, kön, bostad samt frågor om föräldrarna

ingick, den bestod av 7 frågor. Del 2 innehöll frågor om antalet vänner och hur högt dessa skattades, samt om de hade mobbat någon annan eller själv blivit utsatta för mobbing. Vilken typ av mobbing och hur ofta mobbingen skett, sammanlagt 6 frågor. Tillkommer gör den delen om hur ofta de utsatts för mobbing de senaste tre månaderna. Alternativen var "Inte alls" "En gång" "Flera gånger" och den bestod av 8 olika alternativa frågor. Del 3 utgår ifrån Hedberg (2006) sammanställning av de frågor som rör personlighetsegenskaper. 48 st. frågor om personlighet. Delar tagna av EPI (Eysenck Personality Inventory) både form A och form B har använts i enkäten. För att få ut huvudsyftet, det vill säga personlighetsdraget neurotisk togs de s.k. "ljugfrågorna" borts, för att inte röra till det. Frågorna i övrigt bestod av lika många frågor om extravert som av neurotisk. Efter en sammanställning av frågorna, kunde det utläsas om personen antingen var extravert eller neurotisk.

Sammanlagt innehöll enkäten 69 st. olika frågor. Den första delen ströks vid sammanställning då de inte ansågs relevanta för denna undersökning, 7 st. frågor plockades bort gällande hemförhållanden och föräldrar. Sammanlagt var det 33 killar och 32 tjejer i åldern 15 som deltog, två av killarnas enkäter plockades bort på grund av ofullständiga svar. Innan enkäten lämnades ut till eleverna i skolan gjordes en pilottest på fem tjejer i åldrarna 14-18 år för att se om några korrigeringar behövdes göras samt om den var begriplig. Efter dessa tester tillsattes en kortare beskrivning på frågorna i del tre d.v.s. Eysencks personlighetstest. Testpersonerna ansåg att de fanns frågor där som var svårbegripliga. För övrigt inga andra korrigeringar.

Procedur

En förfrågan skickades ut till rektorer på tre olika skolor (se bilaga 1) i Nyköping om de kunde tänka sig att ganska omgående hjälpa till med att samla eleverna för att genomföra undersökningen. En av dessa tre skolor tackade ja. Två veckor senare samlades tre klasser i en aula där information gavs gällande studien och dess syfte. Eleverna blev också informerade om att det var frivilligt och att svaren var anonyma. Enkäten delades ut till alla och eleverna ombads att inta platser med mellanrum för att det skulle vara så mycket enskildhet som möjligt och för att de inte skulle bli påverkade av någon annan. Sammanlagt tog det 30 minuter att genomföra.

Tre klasser ingår i denna studie på grund av att de är en praktisk avgränsning att reducera urvalet, och utifrån de resurser som fanns att tillgå ger denna studie ändå tillräckligt med information. Enligt rektorn på skolan skulle klasserna innehålla 30 elever/klass, d.v.s. sammanlagt 90 elever. Det blev då ett externt bortfall eftersom endast 75 personer var i skolan den dagen. Övriga var antingen sjuka eller skolkade. Av dessa försvann 8 st. personer som av enskild anledning valde att inte gå in i aulan. Sedan tillkom ett externt bortfall på två elever som valde att lämna aulan efter att de fått informationen att det inte var obligatoriskt att delta. Ytterligare tillkom två interna bortfall vid sammanställningen av enkäterna då de inte ansågs tillförlitliga. Där den ena endast svarat på del ett och den andra valt att svara oseriöst med exempel som min mamma är bankrånare och min pappa är knarkare osv. Övriga 63 deltog, 32 tjejer och 31 killar.

Dataanalys

Först delades enkäterna upp i könstillhörighet, alla tjejer numrerades från 1-32 och killarna från nummer 33-63. För att utföra en statistisk analys valdes SPSS och testet One Way Anova. Varje enskild fråga sammanställdes och lades sedan in i programmet. Där de flervalsfrågor som ingick fick ett eget specifikt nummer som ex man=1 kvinna=2. Graden av utsättning (mobbad eller mobbade) ställdes gentemot kön och personlighet. Frågorna 6a, 7a samt 8a sammanställdes dock manuellt för att få ut en procentsats.

RESULTAT

Tabell 1. Antal vänner som tjejerna och killarna har. Beskrivs i procent och antalet inom parentes.

Antal vänner	Tjejer	Killar
0	0	0
1-2	3% (1)	0
3-5	39% (12)	37% (11)
Fler	58% (19)	63% (20)

Respondenterna fick också skatta sina vänner. Sammanlagt var det 27 tjejer som svarade och 29 killar, resterande valde att inte skatta sina vänner.

Tabell 2. Killar och tjejers värdering av sina vänner. Beskrivs i procent och antalet inom parentes. Bortfall -2

Skattning	Tjejer	Killar
Inte alls	7% (2)	10% (3)
Lågt	-	-
Måttligt	4% (1)	7% (2)
Högt	37% (10)	45% (13)
Väldigt högt	52% (14)	38% (11)

När det gäller förekomsten av mobbing och att ha utsatt andra, visade det sig att det var fler tjejer än killar som mobbar. Det var också en större andel tjejerna än killar som blivit utsatta av mobbing. Tillsist kategorin både utsatt och blivit utsatt av mobbing skiljer sig inte ifrån övriga två grupper utan även i den gruppen var tjejerna överrepresenterade.

Tabell 3. Hur ofta mobbingen förekommit. Beskrivs i procent och antalet inom parentes.

Förekomst	Tjejer	Killar
Utsatt andra	65% (21)	51% (16)
Blivit utsatt	65% (21)	32% (10)
Både utsatt och blivit utsatt	53% (17)	26% (8)

Förekomsten av mobbing visade sig vara: Aldrig blivit mobbad, 52 % (32), Någon gång blivit mobbad, 42 % (26), Flera ggr blivit mobbad, 6 % (4). Inga killar eller tjejer svarade Ofta. Bortfall – 1

Det fanns en signifikant skillnad mellan könen och de som blev utsatta för mobbing. $P = 0,035$. Av tjejerna har 21 av 32 någon gång blivit utsatta för mobbing vilket motsvarar, 65 %. Motsvarande siffra hos killarna är 10 av 31 vilket är 32 %.

Tabell 4 visar sättet som mobbing/kränkning har skett indelat i killar och tjejer var för sig. Det vanligaste mobbingsättet som någon utsatt respondenterna för. Siffrorna är uträknade på antalet av respektive kön som svarat på dessa frågor och inte antalet deltagare i studien, 15 killar svarade på denna fråga och 20 tjejer.

Tabell 4. Vad respondenterna blivit utsatta för. Beskrivs i procent och antalet inom parentes.

Handling	Tjejer	Killar
Personlig kritik	34% (13)	33% (6)
Sexuella glåpord	5% (2)	6% (1)
Rasistiska glåpord	-	11% (2)
Hot	8% (3)	6% (1)
Fysiskt våld	8% (3)	22% (4)
Utstötning	37% (14)	6% (1)
Foto/Film	3% (1)	-
Annat	5% (2)	16% (3)

Respondenterna fick även svara på frågan hur ofta de utsatt någon annan för mobbing eller någon annan form av kränkande behandling. De svarade på följande sätt: Aldrig utsatt någon för mobbing, 37 % (23), Någon gång utsatt någon för mobbing, 53 % (33), Flera ggr utsatt någon för mobbing, 7 % (4), Ofta utsatt någon för mobbing, 3 % (2). Svaren är inte könsdelade.

För att se om det fanns någon som helst könsskillnad i vem som mobbar andra har ett Anova test gjorts. Testet visade att det fanns inga signifikanta skillnader.

Tabell 5 visar sättet som mobbing/kränkning har skett indelat i killar och tjejer var för sig. Det vanligaste mobbingsättet som de utsatta andra för. Siffrorna är uträknade på antalet av respektive kön som svarat på dessa frågor och inte antalet deltagare i studien. 15 killar svarade på denna fråga och 20 tjejer.

Tabell 5 Vad respondenterna utsatt andra för. Beskrivs i procent och antalet inom parentes.

Handling	Tjejer	Killar
Personlig kritik	33% (8)	34% (11)
Sexuella glåpord	-	9 % (3)
Rasistiska glåpord	-	6% (2)
Hot	-	16% (5)
Fysiskt våld	8% (2)	26% (8)
Utstötning	42% (10)	3 % (1)
Foto/Film	-	3% (1)
Annat	17% (4)	3% (1)

På frågan om de någon gång under de 3 senaste månaderna hade blivit utsatta för mobbing visade det sig att 80% av deltagarna blivit utsatta en gång, eller flera gånger av någon form av mobbing. Där fråga 3, *Jag har blivit slagen, sparkad, knuffad eller låst/stängd inne*, var det sättet som flest killar blivit utsatt för, 31% (9) en eller flera gånger under de senaste tre månaderna. En annan form av mobbing som förekom oftare än de andra alternativen var fråga 5, *Jag har fått höra obehagliga ord eller kommentarer med sexuell innebörd ("hora", "bög", "lespa" ord för könsorganet osv.)* där 21% (6) upplevt detta en eller flera gånger. Alla alternativen som fanns med i den delen av enkäten hade kryssats i av killarna. Det mobbingsättet som var vanligast för tjejerna var fråga 6, *Jag har blivit fråntagen pengar eller fått saker förstörda*, samt fråga 4, *Andra elever har med vilja utestängt mig från kamratkretsen eller helt struntat i mig*, 16% (5) hade svarat att de utsatts en eller flera gånger på bägge frågorna. Till skillnad från killarna så hade ingen upplevt att de utsatts för fråga 3. Övrigt var det jämt fördelat på de andra frågorna.

Anovatestet som gjordes på personlighetsegenskaper visade att det inte fanns några signifikanta skillnader i personlighetsegenskaperna extravert och neurotisk och att utsätta andra för mobbing. Däremot påvisar testet en signifikant skillnad i att själv bli utsatt, p är $< 0,05$. De personer som hade mer neurotiska drag utsattes i större grad för mobbing, 84,6% av de individerna blev på något sätt mobbad. Till skillnad från de personerna som hade mer extraverta egenskaper var det endast 37,5% som blivit utsatta för någon form av mobbing.

DISKUSSION

De resultat som framkom, visade att det förekom mobbing bland eleverna i årskurs nio och att metoderna varierade beroende på vilket kön som utfärdade handlingen. En könsskillnad gick också att utläsa i samband med att bli utsatt för mobbing. Det Anovatest som gjordes visade att tjejer i mycket stor utsträckning var inblandade i sådana situationer, antingen som mobbare eller som offer eller både och. Att själv utsätta någon för mobbing påvisade inga könsskillnader. När det gällde personlighetsegenskaperna extravert och neurotisk påverkade de inte handling på något

sätt i fråga om att utsatt någon för mobbing. Däremot när respondenterna blev utsatta för mobbing kunde man tydligt och klart se att personlighetsegenskapen neurotisk hade en stor inverkan på om du blivit utsatt för mobbing.

Förekomsten av mobbing bland elever i årskurs nio skiljer sig från vad tidigare forskning kommit fram till, dvs. att killar i större utsträckning än tjejer mobbar andra (Olweus, 1991). I den här studien framkom istället att det var fler tjejer än killar som utövar mobbing. Veenstra, et.al (2005) och Höistad (2001) menar på att tjejer oftast är passiva i sådana situationer. Det framkom inte något sådant i denna studie, men frågan fanns inte tillgänglig, så det kan verken dementeras eller samtyckas. När det gäller hur ofta deltagarna utsatts för mobbing kan det åskådliggöras i två olika perspektiv. Dels att endast en mycket liten andel, 6% (4) ansåg sig bli mobbade ofta, som i detta fall avsåg regelbunden mobbing. För att de ska klassas som mobbing bör den vara återkommande och under en längre tid (Olweus, 1991). Det kan då tolkas som om att det egentligen inte förekom mobbing i någon större utsträckning om man utgår ifrån del 1. Det som framkom var sättet som de blivit utsatta på och om de blivit utsatt. Men frågan gällde inte när det skedde, det kan således vara svårt att få en helt klar bild av hur det egentligen var.

Den andra aspekten är att betydligt fler svarade på sista delen i del 2. På frågan om de utsatts för mobbing de senaste tre månaderna och vad. Som exempelvis kan sägas att endast en kille svarat på frågan om de utsatts för sexuella glåpord i fråga 8b men sedan i sista delen i del 2 svarade 9 killar att de blivit utsatt för det i någon form de senaste månaderna. Då kan man fundera på om ungdomarna i dag definierar mobbing annorlunda än de traditionella beskrivningar som finns. Varför antalet var betydligt fler som svarade är svårt att få någon relevant förklaring till. Kan ha varit formuleringen av frågorna eller så var det för att frågorna i den delen var mer specificerade så de lättare kunde känna igen sig själva. Till skillnad från övriga delar så var det flest killar som svarade att de blivit utsatta. Men summan av det hela är att det förekommer mobbing och i en relativt stor utsträckning, 80%, totalt blev utsatt på något sätt. Även om det handlar om ett mindre antal gånger, så har ändå mobbing förekommit i någon form. Det är betydligt fler än vad exempelvis Undheim och Sund (2010) redovisar i sin studie.

Vidare så kan mobbingsättet diskuteras, tjejerna använder sig i lika stor utsträckning av verbal mobbing som killarna, då personlig kritik kan klassas som en sådan form av mobbing. Det är en skillnad från vad Veenstra, et.al (2005) kommit fram till, att killar är betydligt mer högljuda, råare och använder sig av mer fysisk och verbal mobbing. Men med likhet med Eysenck (2000) så finns inga könsskillnader i denna typ av mobbing.

När det gäller den fysiska mobbingen så som hot och våld finns vissa likheter med tidigare forskning, som t.ex. att killarna är mer aggressiva och det förekommer mer fysiskt våld och mer hot bland dem (Undheim & Sund, 2010). Men när det gällde att själv blivit utsatt frångår det övriga teorier om att tjejer är mer passiva och använder sig av mer indirekt mobbing. För här visade det sig att även om andel inte var så många så var det faktiskt fler tjejer än killar som blivit hotade. Nu framgår det inte vem som hotat dem, eftersom en sådan fråga saknades. Men om det skulle varit tjejer som hotade dem så skiljer sig även detta ifrån tidigare studier som påvisat att män är mer aggressiva än kvinnor (Veenstra, et.al, 2005). Även hot förekommer i mindre skala hos tjejerna som mobbingsätt, men det finns ändå där, något som inte får förnekas. Om studien gjorts med fler respondenter så hade kanske siffran visat på ännu fler tjejer som brukat både hot och fysiskt våld. Eysenck (2000) påstående om att tjejer oftare än killar skulle få dåligt samvete och vara mer empatiska i en mobbingsituation är inte säkert att det stämmer i samma utsträckning som tidigare eftersom fler tjejer blivit mer aggressiv.

Den tysta indirekta mobbing som i denna studie kan liknas med utstötning förekommer i väldigt stor utsträckning bland tjejerna, likt andra forskares resultat (Thornberg, 2006; Coloros, 2003). Killarna har däremot en marginell andel, nästan obefintligt förekommer indirekt mobbing. En intressant vinkel på detta hade varit att ta med frågan varför man utsätter någon på ett visst sätt. Då hade en större förståelse kunnat utläsas om varför vissa gör vad.

Att mobbade personer har mindre socialt umgänge hävdar bl.a. Olweus (1991); Höistad (2001); Veenstra et.al (2005) vilket inte stämmer med denna studie. Både tjejerna och killarna hade många vänner. Eventuellt kan det bero på att det inte var någon av dem som deltog i studien som ansågs vara utsatt för mobbing, eller att de inte vågade erkänna att de inte hade så många vänner eftersom ett flertal killar poängterade att de

hade "väldigt" många vänner. Tjejerna var också de som för övrigt hade det minsta antalet 1-2 vänner. Många av tjejerna gav en egen förklaring till detta. De menade på att de hade många de umgicks med, men att de hade ett mindre antal som de litade på och såg som förtrogna.

Sista delen i studien som behandlade ämnet personlighetsegenskaper, kön och mobbing testades genom Anovatest. Här framkom inga speciella skillnader på egenskaper och de som mobbar, eller om de hade ett visst kön. Inte heller om personen i fråga hade ett visst kön, vissa personlighetsegenskap och utsätter andra. Däremot framkom en mycket intressant aspekt, att om man blir utsatt för mobbing kan det bero på att personligheten består av mer neurotiska drag. D.v.s. om du är mer inbunden, nervös och har en eventuell dålig självbild, finns risk för att du blir mobbad. Här visades det sig att hela 84,6% av de som blivit utsatta för mobbing även hade neurotiska drag. Det är väldigt intressant och en häpnadsväckande siffra. Det frångår mycket av vad tidigare forskning kommit fram till, så som Granström, 04; Höistad, 01 & Olweus, 91, som hänvisas till i denna studie, där omgivningen, socialt umgänge, uppväxt m.m. har tagits som givande faktorer för själva mobbingsituationen, kanske inte längre är så självklara faktorer. Eventuellt behöver en utveckling ske i fråga av synen på mobbing och forskningen kring den, att få en vidare syn på vad som kan orsaka händelsen. Att vår personlighet kanske har en större betydelse än tidigare påstådda faktorer. Samtidigt så kan inte tidigare forskning förkastas eftersom de berört personlighetsegenskapen men inte klassat den som neurotisk. Undheim och Sund (2010) som menar på att mobbade barn oftare än andra är mer skygga och oroliga eller som Olweus (1987) definition tystlåtna och känsliga, är samma definitioner som neurotiska egenskaper.

Till sist kan det påstående om hobbies som Woods och White (2005) hävdar att en fritidssysselsättning skulle minska riskerna för att utsättas eller att bli utsatt belysas. Kan detta ha påverkat antalet som svarade ja på frågan om de mobbar eller blir mobbad, då två av klasserna som deltog var fotbollsklasser. Det vill säga kanske lägger de sin energi på idrotten och gör av med sin aggression på den. Hade varit intressant att haft en sådan fråga med, om det själva tror att idrottandet påverkar deras handlande.

När det gäller reliabiliteten på denna studie så kan den ses som hög eftersom flera pilottester gjorts för att eliminera eventuellt tänkbara svårigheter med enkäten och för

att förtydliga frågorna (Bell, 2000). Dessutom är bortfallet väldigt lågt vilket gör att generaliserbarheten är relativt hög. Dock kanske antalet är lite lågt för att kunna räknas för en större population och området är väldigt begränsat. För att höja trovärdigheten skulle samma test kunna göras igen efter en viss tid (Bell, 2000). Då frågorna kontrollerats flera gånger av pilottestet så anses den ändå ha en relativt hög validitet och att de verkligen mäter vad de var ämnade för (Bell, 2000).

Etiken har en viktig betydelse i en forskning och framför allt då dessa respondenter är så pass unga som 15 år. Dessutom behandlar undersökningen ett mycket känsligt ämne som kan uppfattas som kränkande i sig och eleverna kan känna sig stigmatiserade då undersökningen presenteras för dem. Med hänsyn till detta har stor vikt lagts vid själva presentationen av undersökningen och enkäten. Bell (2000) menar på att det är av stor vikt att vara tydlig när genomförandet ska ske, men det är också viktigt att de har valfriheten att avbryta om något känns fel och att de får den information de behöver om syftet med studien och att den behandlas helt anonymt. Dessa punkter har legat till grund för själva genomförandet av studien.

Förslag till fortsatt forskning skulle kunna vara att förändra definitionen av mobbing. Då en eventuellt beteende förändring skett bland ungdomarna. De svar som framkommit i denna studie kan ligga till grund för kommande forskning. En djupare forskning där även vårt synsätt på vad mobbing är, vem som mobbar och hur mobbingen sker, ska klargöras först efter att barn och ungdomar får ge en nyare beskrivning av fenomenet. Övrigt skulle denna forskning gärna dupliceras med fler antal undersökningsdeltagare för att se om liknande resultat framkommer, och eventuellt ta med de fem första frågorna och utgå ifrån om föräldrarna och den sociala miljö som de lever i har någon inverkan på personligheten.

Sammanfattningsvis kan konstateras att skiftningar har skett ifråga om vem som mobbar och vad som sker. Att tjejer i lika hög grad är involverad som killar och att könsskillnaderna minskat i vissa hänseenden. Av resultaten som framkom så var tjejer i lika hög grad involverad i verbal mobbing som killar, och hot förekom även bland dem. Att vara nervös, orolig och låg självkänsla är bidragande faktorer för att utsättas av mobbing och kan ses som att en person är mer neurotisk lagd än extravert.

Referenser

- Bell, J. (2000) *Introduktion till Forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Cervone, D., Lawrence, P.A. (2008) *Personality – The theory and research*. USA, New Aster: John Wiley & Sons. 258-278
- Coloroso, B. (2004). *Mobbningens tre ansikten*. Malmö: Egmont Richter.15-30
- Eriksson, B., Lindberg, O., Flygare, E., Daneback, K. (20002:26) *Skolan - en arena för mobbing – en forskningsöversikt och diskussion kring mobbing i skolan*. Kalmar: Uppdragsgivare skolverket. Lenaders Grafiska AB. 24-27
- Eysenck, M. (2000) *Psychology. A student´s handbook*.UK: psychology Press Ltd. 595-598
- Granström, K. (2004) *Ett månghövdad vidunder*. Pedagogiska magasinet.
- Hedberg, M. (2006) *Personlighet, datorerfarenhet och upplevelse av datorfrustration*. (C-uppsats). Högskolan Dalarna, Psykologiska institutionen
- Hogg, M., Vaughan, G. (2008) *Social psychology*. England: Pearson Education Limited. 457
- Höistad, G. (2001). *Mobbning och människovärde- Om Förtryck, utanförskap och vad vi kan göra*. Göteborg: Gothia.24-80
- Martin, N., Carlson, N., Buskist, W. (2007) *Psychology*. Massachusetts: Allyn and Bacon.651-656
- Olweus, D. (1987) *Mobbing – Vad vi vet och vad vi kan göra*. Stockholm: Liber Utbildning AB
- Olweus, D (1991) *Mobbing i skolan – vad vi vet och vad vi kan göra*. Stockholm: Liber Utbildning AB
- Sharp, S., Smith., P. (1996). *Att förstå sig på mobbning, Strategier mot mobbning. En praktisk handbok för lärare*. Lund: Studentlitteratur. 13-96
- Thornberg, R. (2006) *Det sociala livet i skolan*. Stockholm: Liber AB.
- Undheim A., Sund, A. (2010) *Prevalence of bullying and aggressive behavior and their relationship to mental health problems among 12- to 15-year-old Norwegian adolescents*. Norwegian, Trondheim: University of Science and Technology.804-810
- Veenstra, R., Lindenberg, S., De Winter A., Oldehinkel, A., Verhulst, F., Ormel, J. (2005) *Bullying and Victimization in Elementary Schools: A Comparison of Bullies, Victims, Bully/Victims, and Uninvolved Preadolescents*. *Developmental Psychology* 2005, Vol. 41, No. 4, 672–682

Woods, S., White, E. (2005) *The association between bullying behaviour, arousal levels and behaviour problems*. Department of Psychology, University of Hertfordshire, UK Computer Science Department (STRC), Hatfield Campus, College Lane, Hatfield, University of Hertfordshire. 386-393

Internetsidor:

Karolinska institutet - *Antal självmord i Sverige år 2008 uppdelat på säkra och osäkra självmord, bland kvinnor och män i olika åldersgrupper*. Hämtad (10-11-03)

Pipping, L. (2009) *Inför nollvision för självmord ibland barn och unga*. Nättidningen Newsmill. Hämtad (2010-11-01)

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad (10-12-03) 7-14

